

7. Семплінг продукції – донесення необхідної інформації та рекламування товару за допомогою надання потенційним покупцям його зразків;

8. Маркетинг впливу – вплив на популярні в суспільстві спільноти людей з метою залучення їх на бік виробника і забезпечення необхідної підтримки і довіри до марки;

9. Причинно-пов'язаний маркетинг – усунення проблеми у суспільстві для завоювання довіри людей, яких торкнулася подібна проблема;

10. Створення цікавих повідомлень – написання та розсилання незвичних повідомлень, які містять легку, веселу і цікаву рекламу;

11. Блоги про бренд – створення інтернет-журналів, в які залучаються користувачі мережі Internet для отримання необхідної інформації;

12. Програми позитивних відгуків – спонукання задоволених придбаним товаром клієнтів можливістю поділитися своєю думкою з іншими;

В умовах значної перенасиченості різноманітними рекламними засобами і зниженням сприйняття суспільством традиційних інструментів комунікацій, застосування нетрадиційних видів, інструментів та технологій є ефективною і, як правило, низькобюджетною альтернативою, що сприяє досягненню ринкових цілей підприємства і отримання ними високої норми прибутку. Більшість стандартних форм комунікацій перетворюються на інформаційний хаос, так як людський мозок перенасичений інформацією. Нетрадиційні новітні маркетингові комунікації є логічно пов'язаними з уже звичними методами просування товару, але все ж таки не в змозі повністю замінити традиційні інструменти. Отже, вибір того чи іншого методу, у першу чергу, залежить від обраної мети компанії, її стратегії, обраної цільової аудиторії, специфіки ринку, наявності ресурсів для просування та бюджету маркетингу.

Література:

1. Чернобровкіна С. В. Теоретичні аспекти маркетингових комунікацій підприємств. *Труди міжнар. наук.-практ. конф. «Перспективні напрямки розвитку економіки, фінансів, обліку, менеджменту та права: теорія і практика»*, 9 бер. 2019 р. Полтава, у 3 ч. Ч. 3. Полтава: ЦФЕНД, 2019. С.45–46.
2. Бойчук І.В. B2B маркетинг як сучасний напрям розвитку підприємств. *Економіка та суспільство*. Вип. 18. 2018. С.272–278.
3. Слюсарєва Л.А., Костіна О.М. Удосконалення комунікаційної політики підприємства. *Економіка і суспільство*. 2018. Випуск №16. URL: http://economyandsociety.in.ua/journal/16_ukr/74.pdf

Плинокос Д.Д., кандидат економічних наук, доцент

Кукурян О.І.,

Державний науково-дослідний інститут випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки
м. Черкаси, Україна

ОСОБЛИВОСТІ СТАНДАРТИЗАЦІЇ ТА СЕРТИФІКАЦІЇ ЗАСОБІВ ГУМАНІТАРНОГО РОЗМІНУВАННЯ

Однією з нагальних проблем, що постали перед Україною, внаслідок війни з РФ є заміновані території. Мінами та нерозірваними боєприпасами забруднені 174 тисячі квадратних кілометрів, що складає біля третини територій України. У зв'язку з цим в зоні потенційної небезпеки перебувають близько 10 млн. громадян України.

Питанням розмінування держава приділяє значну увагу. Так на сьогоднішній день діє Закон України "Про протимінну діяльність в Україні", яким регламентовані основні положення здійснення протимінної діяльності. Відповідно до цього закону "в Україні діють

нормативні документи у сфері протимінної діяльності (національні стандарти), що розробляються з урахуванням положень міжнародних стандартів протимінної діяльності та чинного законодавства і є обов'язковими в ході виконання заходів з протимінної діяльності”.

Законом України “Про протимінну діяльність в Україні” визначено поняття:

- “розмінування (гуманітарне розмінування) - комплекс заходів, які проводяться операторами протимінної діяльності з метою ліквідації небезпек, пов'язаних із вибухонебезпечними предметами, включаючи нетехнічне та технічне обстеження територій, складення карт, виявлення, знешкодження та (або) знищення вибухонебезпечних предметів, маркування, підготовку документації після розмінування, надання громадам інформації щодо протимінної діяльності та передачу очищеної території”;

- “протимінна діяльність - заходи, що проводяться з метою забезпечення національної безпеки та спрямовані на зменшення соціального, економічного та екологічного впливу вибухонебезпечних предметів на життя та діяльність населення”.

В Україні створена система технічного регулювання, яка побудована на принципах та практиках, що діють у Європейському союзі (далі – ЄС) і є важливою для спрощення доступу української продукції на європейський ринок за рахунок встановлення єдиних вимог до продукції та процедур її оцінки відповідності.

Визначимо, що згідно положень статті 1 Закону України “Про технічні регламенти та оцінку відповідності”, оцінка відповідності являє собою процес доведення того, що задані вимоги, які стосуються продукції, процесу, послуги, системи, особи чи органу, були виконані.

У свою чергу, об'єкт оцінки відповідності – це конкретний матеріал, продукція, установка, процес, послуга, система, особа чи орган, до яких застосовується оцінка відповідності.

Необхідно відмітити, що за визначенням термінів, які застосовуються в цьому ж законі, сертифікацією називається підтвердження відповідності третьою стороною (незалежно ані від виробника або виконавця контракту, ані від покупця, замовника, або споживача), яка є неупередженою в результатах оцінювання відповідності.

Національний стандарт ДСТУ 8820:2023 Протимінна діяльність. Процеси управління. Основні положення регламентує питання випробування та оцінювання відповідності обладнання для розмінування, підготовки відповідного персоналу, системи управління персоналом, оцінювання ризиків та обстеження, розмінування та очищення районів ведення бойових дій, система управління інформацією про протимінну діяльність, а також для побудови дієвої системи оцінки відповідності у сфері протимінної діяльності визначає її наступні елементи:

– орган з сертифікації продукції, процесів та послуг у сфері протимінної діяльності відповідно до ДСТУ EN ISO/IEC 17065:2019 Оцінка відповідності. Вимоги до органів з сертифікації продукції, процесів та послуг;

– випробувальні лабораторії з оцінки відповідності обладнання для розмінування та засобів індивідуального захисту фахівці з розмінування та іншого обладнання у сфері протимінної діяльності відповідно до ДСТУ EN ISO/IEC 17025:2019 Загальні вимоги до компетентності випробувальних та калібрувальних лабораторій;

– орган з інспектування операторів протимінної діяльності, розмінуваної місцевості та акваторій відповідно до ДСТУ EN ISO/IEC 17020:2019 Оцінка відповідності. Вимоги до роботи різних типів органів з інспектування.

Вищезазначений національний стандарт є найбільш повним та практично орієнтованим для підготовки і проведення робіт розмінування, керування процесами протимінної діяльності.

Крім того в Україні з питань гуманітарного розмінування використовують положення стандартів IMAS (International Mine Action Standards). Міжнародні стандарти протимінної

діяльності IMAS 01.10-14.10, були імплементовані в Україні в якості пробних ДСТУ-П IMAS методом підтвердження з набранням чинності з 01 вересня 2016 до 01 вересня 2019 року, які на сьогоднішній день необхідно знов ввести в законодавче поле.

Питанням координації протимінної діяльності опікується "Національний орган з питань протимінної діяльності", створений відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 10.11.2021 № 1207 "Про утворення Національного органу з питань протимінної діяльності". Згідно п.1 Положення про Національний орган це міжвідомчий допоміжний орган, який діє за колегіальним принципом під головуванням Міністра оборони, утворюється з метою координації діяльності міністерств, інших центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств та організацій незалежно від форми власності (крім тих, що належать до сфери управління міністерств та інших центральних органів виконавчої влади), що залучаються до проведення заходів у сфері протимінної діяльності.

В організаційно-економічному плані на державному рівні слід зробити такі кроки, щодо реалізації вимог національних стандартів в сфері гуманітарного розмінування:

1. затвердити технічні вимоги до машин та механізмів гуманітарного розмінування;
  2. внести зміни в Державний класифікатор продукції та послуг ДК 016:2010, а саме додати до класифікатора машини гуманітарного розмінування;
  3. запровадити в нормативно-правовому полі положення про обов'язковість сертифікації засобів розмінування;
  4. інтенсифікувати міжнародне співробітництво з країнами партнерами НАТО, що мають досвід в проведенні гуманітарного розмінування, для обміну досвідом і підготовці фахівців визначеного профілю.
  5. активізувати роботу щодо залучення країн учасниць Оттавської конвенції (Конвенція про заборону застосування, накопичення запасів, виробництва і передачі протипіхотних мін та про їхнє знищення), до питань гуманітарного розмінування в Україні.
- Зазначені заходи допоможуть швидше подолати негативні наслідки, пов'язані з замінованістю території України; дозволять відновити господарську діяльність на деокупованих територіях, забруднених мінами та будуть сприяти подальшому відновленню України в повоєнний період.

Поврозник П. П., аспірант кафедри економіки підприємства
Юрків Р. Р., доктор філософії (фінанси, банківська справа та страхування),
доцент кафедри економіки та публічного управління
Львівський національний університет імені Івана Франка
м. Львів, Україна

ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ НА ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦТВА: МОЖЛИВОСТІ ТА ЗАГРОЗИ У РЕАЛІЯХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Реалії воєнного стану в Україні, релокація бізнесу, труднощі ділових контактів формують нові виклики для підприємництва. Зростає роль інноваційності суб'єктів господарювання як запоруки їх "виживання" на ринку, збереження конкурентоспроможності та потенціалу розвитку у довгостроковій перспективі.

Відзначимо, що чіткості у визначенні цифровізації серед вітчизняних та іноземних учених немає, втім ті наукові позиції, що дискутуються концептуально загалом схожі. Так у зарубіжній практиці у широкому розумінні під процесом цифровізації економіки традиційно розглядають соціально-економічні трансформації, ініційовані упровадженням і засвоєнням цифрових технологій, тобто технологій створення, обробки, обміну та передачі інформації [1]. У цьому контексті потрібно відзначити, що Україна достатньо своєчасно відреагувала на нові виклики, оскільки у 2019 році було створено профільне Міністерство